

П. ГОЛОВКО

Який державний

Л А Д, ...

~~Українська~~ ~~Партія~~ ~~Соціалістів - Революціонерів.~~

П. Головно.

БОРІТЕСЯ - ПОБОРЕТЕ.

ЯКИЙ =====
ДЕРЖАВНИЙ
===== ЛАД
МУСИТЬ БУТИ.

Ціна 12 к.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Видання Київського Комітету Української Партії
Соціалістів-Революціонерів.

1917.

ч.р.

13(292)

1-4

Львівська державна
наукова бібліотека

№

1390

10

~~Відбитий~~Львівська Бібліотека
АН УРСР

Який державний лад мусить бути.

2292
Час волі настав. Впав царь, а разом з ним вся та гидота, яка на протязі багатьох століть мучила народ, вбивала його душу і думку. Розірвав він пута вікової недолі і тепер на Установчих Зборах (Учредительное Собрание) сам нарід без жадного примусу має вирішити, як же надалі бути, який державний лад мусить бути. І це кожен повинен обмірковувати, який лад на його думку є кращий. Добре обмірковувати, щоб коли і класти нове життя, то класти кожен цеглину його з розумом, щоб кожен памятав, що цей лад він буде не тільки для себе, а і для своїх дітей, і щоб потім не казали „оце дякуючи батькам лихо сталося“. Уважно класти, со всіх боків оглянути, а тоді вже казати-це в найкращий.

Оце, будуть Установчі збори, себ-то такі збори, які мають установити державний лад. На ці збори з'їдуться різні люде. Всякий буде казати про своє, кожен своє вихваляти. Один буде казати про самодержавіє, другий про конституцію, третій про республіку, а ми Українська Партія Соціялістів—Революціонерів, про республіку—федеративну. Ось і треба кожному добре знати, якого берегу тому держатися, щоб не вийшло помилки. Розглянемо по черзі всі лади. Перший лад зветься „самодержавіє“.

1. Самодержавіє, це значить що хтось сам все держить. Що ж він держить? А держить то він всю державу, всі ти мільони людей, яки живуть в неї і якими порядкує, як він того схоче. Хоче милує, хоче вішає, хоче лютує, хоче грабує, як пограбував Александер II (Освободитель, як кажуть) нарід за ті невелички клаптики землі, які селяне дістали в 1861 році. Пустив на волю і дав волю пухнуть з голоду. Все залежить від нього, ніхто йому, е міністрів, чи-

новників не дивлючись на те, що цьому міністру або чиновнику місце не в міністерських кабінетах, а на каторзі, яко злодію. Народнього права зовсім не чуть, Народ покривджено, забито. Цей лад такий, який дав кріпацтво, при якому людей продавали за гроші, міняли на собак. Лад, який вже в печінках сидить у народа, бо залляв кожному за шкуру сала і за який ніхто вже і голоса не подасть, камінням буде йому земля.

До цього треба додати, що самодержавія нігде вже нема, бо самі, що не найє темні країни як, Турція, Персія та инше і ти вже поскидали своїх царів. Всім, мабудь, далися вони в знаки.

2. Коли самодержців, царів беруть за горло, то вони згожуються поступитися часткою своїх прав народу. Поруч з царем з'являється парлямент (в Росії Дума). Цьому парляментові, або соймові, царь уділя кріхточку своїх прав. Так що виходить, ненач б то царь з парляментом, який представляє свободою нарід, умовляються. Про

щож вони умовляються? А про те, як порядкувати в державі. Ось ця умова яку, дає царь під страхом (як не дати то може щось гірше бути) зветься конституція. Кожен закон ранійш ніж він стає законом повинен затверджуватись парламентом та царем. Але разглянемо і цей лад, чі забезпечує він народу права? Згадаймо для цього історію. Лад який був в Росії в останні часи, після 1905 року, теж був лад конституційний конституціна—монархія. Бо була Дума був монарх (царь). Але всі добре знають як, ті права мав нарід. Мав право мовчати, сидіти в Сібірах, конати по тюрьмам, годувати стражників, урядників і всяку гидоту. Згадаймо першу і другу державну Думу, в яких було багато селян та робітників. Думи ці були розігнани. Чому? а тому що вони хотіли поліпшити стан трудового народу. Вони хотіли провести де кілька законів на користь йому. Так визьмемо; закон про землю, щоб ніхто не мав права володіти велечезними обшарами землі, тоді коли у другого тільки і того, що в хаті повітря, а в полі 3 грядки картоплі. Кожному лишався для його обробітку невеликий шма-

точок, а решта йшла до народнього земель-
ного фонду. Подруге, вони хотіли змень-
шити платню чиновникам. Все це не спо-
добалося, а ні чиновникам, ні поміщикам ні
царі Дума, хоч вона була такий же зако-
нодагель, як і царь, була розігнана; а пос-
лів (депутатів) було посажено по тюрмам
за те, щоб не дуже швидко по домам роз-
їздились. Царь та правительство установи-
ли нові виборні закони, по яким на всю
Думу було дано десятки місць селянам та
робітникам і сотні поміщикам, попам та
купцям. Народне право було зламане. Чим
же ми забезпечені, що коли знов буде за-
ведена конституційна-монархія і знов при неї
буде посажено царя, то цей любий, та хо-
роший царь підшукавши собі злодіїв, підо-
бравши силу, та одного дня знов не візьме
та не осідла народ. Ось же було, чого ж
не можна знов сподіватися. Ні, конституцій-
на—монархія не забезпечує народу права;
бо то є права, в середині яких сидить га-
дюка (царь), мовчить, та чекає часу, колиб
народ можно укусити, а права собі загар-
бати. Конституція зараз є в Австрії, Англії
та інших. І що ж ми бачимо хорошого

в Австрії. Один нарід гризеться з другим. Один, другому шкоду робить, німці-чехам, поляки українцям. Всі, як вовки, один проти другого ворогує. А над всім сидить царь (цісарь). Тай каже-хай один другого знесилює, мені ж краще; я тоді на всіх лапу кладу і всіх давлю. Бо як сказано два б'ються а третій радіє. Ось цим третім в Австрії є цісарь, бо кожна сторона у його піддержки шука, кожне його піддорює і хоче перехилити на свій бік; він тоді, як господарь робе, як того схоче.

Де які вказують на Англію. „Там кажуть, добре“; добре та не зовсім. Розглянемо, яка ж то є Англійське „добре“. Англія, певнійш Великобританія, країна роскидана і складається з багатьох країн. Одна країна від другої лежить за морями за тисячи верст. Ці країни майже цілком вільні (як Канада, Австралія) і мало в чому підлягають Англії, хіба тільки в тому що вносять де які податки (налоги). Порядкування цих країн цілком своє.

Ось в цій Англії їхнє „добре“ показалося бурам в 1900 році в Бурську війну

пекельним; бо англійці, як бузувіри, як кати розправились з ними лише за те, що вони хотіли жити вільно. А англійське „добре“, якому ще й року не минуло-це в 1916 році під час цієї війни Ірландія, окрема Англії, піднялась, потребувала собі прав—автономії. англійське військо люто їх покарала. Тисячі борців за волю своєї країни, загинуло від англійських куль. А робітництво, а селянство, а квартали Лондонської бідноти. Ні хай це „добре“ нас мина-цур йому.

3. Тепер перейдемо до третього ладу Республіки Демократичної. Республіка це слово чуже, як перекласти на нашу мову, що це буде народоправство, народне право. Яке ж то є народне право! А таке, що нарід, сам собою розпоряжається. Нарід видає закони, які йому користні, обера всі управи, комітсті, Ради, а ті вже заправляють справами в своїй стороні. Всі урядовці, (чиновники) від нищих до вищих, мусять бути обрані народом, а не так, як до сього часу призначались з гори від правительства. Відповідають всі вони перед народом. Коли хто небудь з них не дбає про добро наронде,

його зараз же змішають: призначають нового. Над всею державою, всіми справами керує і всі закони видає сойм.

Сойм оберається всею державою, голосуванням всіх і чоловіків і жінок. Кожен має право одного голосу, чи піп, чи селянин, чи чиновник, а не так, як до сього часу, що голос поміщика важив 10000 селянських голосів. Цей лад, коли нарід сам собою відає, зветься Демократична (себ то Народня) Республіка.

Республіки позаводили вже по багатьох країнах. Так республіка є в Франції, Швейцарії, Америці т. и.

Де які з цих республік є складені трохи поганенько. Так в Франції. Хоч там і республіка, але нарід має там не таку вже велику сиду, яку він повинен мати; бо державу в свої руки взяли куцці та великі фабриканти. Сенат (французський сойм) йде під проводом і в згоді з французькими багатирями та промисловцями.

Це треба добре помятати нам тепер, коли пануючий кляс піддобрюються до народу, що

б за — золоті слова буржуїв (людей, які нажились з чужої праці) не прогавить свого щастя. Наша республіка мусить бути, як найкраща, бо ми її провадимо на ґрунті народньому земельному.

4 Али потягнемо нитку ще далі. Слухаймо ще ось що. Величезна країна в який ми живемо зветься Росія. Ідеш день, ідеш другий, тиждень минає, а ти все ідеш по Росії. Краї минають за краями, народи за народами, і всі то вони балакають ріжними словами, у всіх ріжні звичаї, всі вони відріжняються один від одного. В одній країні фабрики, заводи, сила робітників, в другій хлібороби, а в третій рибою та звіриною промишляють. Один нарід високо розвинений а другий ледви, ледви деревляним ідолам не кланяється. Виходить що коли б видати на всіх один закон, то не до всіх він підійшов. Одному був би до діла, другому муляв, а третьому і не показуй. А тому, на нашу думку, краще було б коли кожен нарід сам для себе видавав би закони. Бо кому, як не йому самому, краще знати свої інтереси. Тоді

б поляки видавали б свої польські закони, грузини свої, росіяне свої, а ми українці свої. Тоді кожен край мав би свій Сойм (Думу), у нас, скажемо, в Києві. Туди до цього Сойму вибирали б людей зо всієї України послів (депутатів). Ці послі з'їздилися в Київ і там би видавали закони на всю Україну. Кожен нарід хосіяіновав у себе, в хаті. Кожна країна вільно незалежно від другої видавала б закони і порядкувала у себе. Кожна країна тоді б була автономна себ то вільна.

В справах дуже важливих, як скажемо війна, мир т. и. всі країни входять в спілку і складали б один велкий парламент, який засідав би в Петрограді або Москві і вирішав би ці питання. Тоді Росія по цьому ладу складається так: кожен край автономний має Сойм, а потим всі краї разом мають один великий федеративний (себ то союзний) Сойм. Цей лад зветься Демократично-Федеративна Республіка.

До цього ладу підходе республіка Швейцарська, яка складається з 22 кантонів (країн).

Кожен кантон має свій Сойм (об Народню Раду) а потім вже всі кантони складають федерацію (спілку) з федеративним Соймом на чолі. Що цей лад був би дуже корістний то це можна довести ось на чому. Хто був в якому небудь великому місті ну скажемо в Києві, то бачив на головних вулицях, на Хрещатику мостові з кубиків зроблено, на Хрещатику електрика, трамваї ходять; а десь на краю города, десь на Оболоні болото. Чому це так? А тому що по Хрещатику і Думи і Банкі там і до Університету і до Театру люди ходять, там, як кажуть, центр міста, який всім заправля, а на Оболоні що. Так собі люди живуть. Живуть бо там вони живуть, али і гроши дають і на трамваї і на електрику і на все инше. А самі може і не дуже то тими трамваями їздять та електрикою користаються. Виходить що люде десь на Хрещатику живуть на гроші Оболоні. Теж саме вийде коли це прикласти і до країни. Хіба Московщина не жила на гроші України. Хіба на Україні не витрачалось менш половини з тих грошей, що збирались на Україні під видом ріжних податків (налогів) та инше; а друга половина, величезні мільони,

йшли на Московщину. Там, за наші гроші, будували театри, університети, шляхи. А ми сліпніли в темноті без шкіл, без просвіти без гарніх шляхів. І це цілком природне, бо близчі інтереси скорійш задовольняються ніж чужі, далекі. Коли десь біля Москви, або Петрограду була потрібна школа чи шлях і десь в Миколаївці на Полтавщині, то школа біля Москви буде вже збудована, а про школу в Полтавщині будуть ще тільки розмовляти. Ось для того, щоб гроші витрачались там де збирались, щоб нарід сам призначав собі те, що йому більш любе та дороге, тому щоб не була наша Україна в болоті, щоб і у нас на Вкраїні була і електрики і університети, ми вимагаємо заведення Демократично-Федеративної Республіки Росії, в яку Україна входить, як автономна одиниця. Тому ми і домагаємось щоб кожна країна була вільна і незалежна в своєму внутрішньому життю; щоб одна країна не жила з другої, щоб скрізь і на Московщині і у нас на Вкраїні заслав світ тихий невечірній.

А тому домагайтесь на Установчих Зборах заведення Демократично-Федера-

тивної Республікі Росії з автономією України.

Піддержуйте Українську Партію Соціалістів-Революціонерів, яка вимагає такого ладу.

Павло Головка.

0139 (1986) 1390
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ:

Тижневу Газету

БОРОТЬБА

Орган Центр. Коміт. Укр. партії соц.-рев.

Адр.: Львівська 10, 13.

і ЩОДЕННУ ГАЗЕТУ

НАРОДНЯ ВОЛЯ

Адр. Хрещатик 27.

ВИЙШЛИ З ДРУКУ

Видання Київського Ком. У. П. С.-Р.

1) „Хто такі соц.-рев. і _____

_____ чого вони домагаються“

2) „Борець за діло народне“

Про І. Франка.

ТИМЧАСОВА АДРЕСА:

Центральн. Ком. Укр. партії соц.-рев.
і Київськ. Губ. Коміт. Укр. парт.
соц.-рев.

_____ Львівська 10, 13. _____

Друкарня Счастлівцева, Фундуклівська 29.

рл 1390

П. Головки

Який державний
лад, ...